tantadruj

priloga primorskih gledališč

slovensko stalno gledališče
teatro stabile sloveno

SNG NOVA GORICA

GledališčeKoper
TeatroCapodistria

primorske novice

Primorski dnevnik

52 hertzov, SNG Nova Gorica
Nagrada tantadruj za najboljšo predstavo v celoti

čustva docela vladajo temu svetu.
močna so
in vseobsežna.
in prav zato, ker so tako močna
in vseobsežna,
jih je bilo treba ločit na milijarde ljudi,
od katerih je vsak dobil samo po en majhen delček.

Tijana Grumić

FOTO: PETER UHAN

Kmalu premiera novega avtorskega projekta Patrizie Jurinčič Finžgar

Na morje ... s kapljo soli!

"Svet pozna mnogo obredov: različni so si po namembnosti, vsebini, obliki. Lahko so čisto osebni, privatni, lahko so verski, poganski, lahko so skrivnostni, okultni. Potreba po obredih je v človeku od nekdaj prisotna: menim, da zato, ker si bo človek - ne glede na to, koliko in v kakšni obliki je povezan z naravo, ki ji pripada - vedno postavljal vprašanja o svojem obstoju." Tako piše tržaška igralka in režiserka Patrizia Jurinčič Finžgar o svojem novem avtorskem projektu, ki bo junija sklenil abonmajsko sezono Slovenskega stalnega gledališča.

Kaplja soli je monodrama s poezijo in glasbo, ki raziskuje starodavne mite različnih narodov in kultur, da bi sledila skupni temi slane kaplje, ki je lahko solza, morje, tekočina, ki povezuje človeka z naravo. Izgubljeni stiki z bistvom življenja se v tem besedilu prepletajo z osebnim iskanjem povezav znotraj mreže družinskih vezi: predstava je nastala namreč na temelju verzov istrskega pesnika **Edelmana Jurinčiča**, v njej pa sodeluje kitarist **Janoš Jurinčič**. Izvirno glasbo je napisala **Andrejka Možina**.

Projekt se je rodil v Valdoltri, ko se je avtorica pogovorila s pesnikom in mu je po branju zbirke *Tamariske v laguni časa* predlagala počastitev njegovega življenjskega jubileja leta 2022 z gledališkim projektom, ki bi vključil njegove verze v scenarij za monodramo. Bližina morja na istrski plaži ni bila naključje, saj je del koncepta predstave, skupaj z zavestjo, da je človeško telo v velikem deležu slana tekočina. Iz tega izhaja duhovno razmišljanje, ki v gledališkem obredu skozi mite in legende različnega izvora povezuje ženski in moški element, ta pa v predstavi sobivata v uporabi govorjene in pete besede.

FOTO: DAMJAN BALBI

Patrizia Jurinčič Finžgar bo z zelo osebnim avtorskim projektom sklenila letošnjo abonmajsko sezono SSG v znamenju pesniškega opusa Edelmana Jurinčiča.

Predstava bo v letošnjem abonmaju SSG nadomestila izvedbo avtorskega projekta **Luce Quaie** *Tako bližji*. Premiera bo 7. junija v Kulturnem domu v Gorici, nakar bo stik z naravo postal še izrazitejši na tržaških ponovitvah, ki bodo od 23. do 26. junija na vrtu muzeja Sartorio v Trstu, v okviru druge izvedbe projekta *Let's Play*, ki je skupna poletna pobuda tržaških gledališč (skupaj s SSG sodelujeta gledališča La Contrada in Miela).

Vrt meščanske vile v Trstu bo 24. junija tudi prijeten okvir konference, na kateri bo direktor SSG **Danijel Malalan** razkril geslo in vsebine nove abonmajske sezone za Trst in Gorico, da si bodo zainteresirani gledalci lahko že med poletjem in s posebnimi ugodnostmi zagotovili vstopnice za nova gledališka doživetja. •

Na gledališkem izletu z zvestim občinstvom

Gledališki "vzleti drugam"

Premiera, izlet, sprejem, prijetno počutje so bile sestavine "vzleta drugam", ki ga je Slovensko stalno gledališče priredilo za svoje tržaške in koprske abonente. Dva avtobusa sta prejšnji teden odpeljala na Reko (eden iz Trsta, drugi iz Kopra z abonenti Primorskega poletnega festivala), kjer si je skupina ogledala premiero HNK Ivana Zajca E la nave va. Film iz leta 1983 govori o bizarni skupini umetnikov, pretežno glasbenikov, ki se poslovijo od znamenite operne dive na surrealni plovbi v smer njej dragega otoka. Priredbo znanega filma Federica Fellinija in režijo je podpisal Tržačan Igor Pison.

Tržaški režiser **Igor Pison** se je z uporabo snemanja v živo in z mnogimi citati poklonil umetnosti legendarnega italijanskega filmskega mojstra, a je v domiselni in elegantni postavitvi (s scenami **Petre Veber**, ki je nekajkrat sodelovala tudi s SSG) poudaril in posodobil dodatne elemente za razmišljanje o načrtni ali spontani odtujenosti elite, ki pluje čim dlje od realnih problemov sveta (predvsem migracije ogroženih narodov), da bi lahko ohranila vse svoje privilegije. Producent predstave v italijanskem jeziku s hrvaškimi nadnapisi je Italijanska drama, protagonisti pa igralci njenega ansambla **Giuseppe Nicodemo**, **Leonora Surian**, **Mirko Soldano**, **Ivna Bruck**, **Andrea Tich** in **Sabina Salamon**.

Gledalci so bili navdušeni nad dovršeno uprizoritvijo in vzporedno, prefinjeno glasbeno dramaturgijo. Pred ogledom predstave je skupino iz Trsta in Kopra pozdravil Tržačan **Giulio Settimo**, direktor Italijanske drame. Z njim je na sprejemu spregovoril tudi direktor SSG Danijel Malalan. Obisk je ob prijetnem vzdušju poudaril pomen sodelovanja in dialoga med manjšinami, a je tudi vrednotil dosežke tržaških umetnikov, ki se uveljavljajo v mednarodnem prostoru.

FOTO: SSG

Predstavniki vodstva SSG in HNK Ivana Zajca in nekateri udeleženci gledališkega "vzleta" pred začetkom premiere predstave E la nave va v Reki

Tudi igralci SSG se v tem obdobju, pogosto podajajo na "vzlet drugam" s številnimi gostovanji. 17. maja je predstava *Meja sneženja* po besedilu **Marka Sosiča** in z režijo **Gorana Vojnovića** gostovala v okviru niza prireditev Festum v gledališču Antonio Coslovich v Umagu. Dogodek je nastal s sodelovanjem Foruma Tomizza in Mestne občine Umag. Hrvaška premiera predstave je sodila v okvir praznovanj obletnice ustanovitve Slovenskega kulturnega društva Ajda v Umagu. Predstavo Slovenskega stalnega gledališča si je ogledala tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. **Helena Jaklitsch**.

Predstava *Čudovita* **Jureta Karasa** v režiji **Tijane Zinajić** je zagotovo uprizoritev, ki se je v letošnji sezoni najpogosteje pojavljala na slovenskih odrih. V teh zadnjih majskih dneh glasbena zgodba o unikatni lepoti vsakega človeka (ne glede na družbene standarde) gostuje v Šmarju pri Jelšah in v Krškem.

Obisk pri sorodnih manjšinah je posebno dragocena priložnost in tokrat se je uresničilo sodelovanje s koroško slovensko skupnostjo v znamenju temnih plati manjšinske zgodovine: v Šentjanžu v Rožu bo danes na sporedu predstava *Bidovec - Tomažič: Tovarištvo* **Patrizie Jurinčič Finžgar**.

Pedenjped **Nika Grafenauerja** v izvedbi **Primoža Forteja** bo zabaval otroke 28. maja v Areni v Boljuncu, "kmečki" muzikal z izvirno glasbo *Na dvorišču* z **Romano Krajnčan** pa bo gostoval 4. junija v Gledališču Koper.

Slovensko stalno gledališče bo prisotno tudi na Borštnikovem srečanju, saj si bo mariborsko festivalsko občinstvo ogledalo uspešnico *MarlenEdith*, zgodbo o dveh legendarnih umetnicah prejšnjega stoletja v vrhunskih pevskih izvedbah **Graziane Borciani** in **Stefanie Seculin**. •

Gradniki oblikovalke Darje Vuga - nova razstava v Galeriji Luka Koper

Ustvarjalka vedrega, mladostno navihanega, tehtnega sloga

V Galeriji Luka Koper ob koprskem Bastionu so sredi aprila odprli razstavo oblikovalke vidnih sporočil, Koprčanke Darje Vuga, ki je dve desetletji oblikovala večino tiskovin in drugih vizualij za Gledališče Koper. Razstavo z naslovom Gradniki, ki se bolj kot na vsebino sporočil osredotoča na zanimive likovne pojave, ki vnašajo radost v delo oblikovalke, je v uvodnem nagovoru, ki ga na tem mestu objavljamo v celoti, predstavil likovni kritik in kustos Dejan Mehmedovič.

V nizu razstav, ki so se vrstile zadnjih sedem let na zidni Galeriji Luke Koper, mimoidoče prvič nagovarja razstava grafičnega oblikovanja. Razstava je postavljena ob obletnici revije Gledga, ki jo je avtorica razstave oblikovala dolga leta. **Darja Vuga** je univ. diplomirana oblikovalka vizualnih sporočil. Živi in dela v Kopru.

Razstava nosi naslov *Gradniki*. V skladu z naslovom nam avtorica v nizu osmih razstavnih panojev predstavlja proces svojega dela, saj pred gledalca postavlja nekakšne fragmente, osnutke zamisli, izhodiščne dele, ki jih je uporabila pri izvedbi nekaterih oblikovalskih projektov in jih ne gre razumeti kot dokončne izdelke. *Gradniki* predstavijo temo, vsebino v zastavljenem "motivu".

Oblikovalska stroka ne sodi neposredno pod strogo umetniško dejavnost, vendar je v nekem delu delovnega procesa njej povsem enaka. Razlikuje se v končnem rezultatu, torej funkciji in predvsem namenu. Ima določen in običajno precej omejen cilj, ki ga narekuje naročilo. In običajno predstavlja izpolnitev zastavljene naloge v kompromisu med hotenim in željo naročnika, izkaz avtorske stabilnosti in moči posameznega grafičnega ustvarjalca.

Umetnik je pri tem v precej drugačnem položaju in deklarativno povsem svoboden. Pa tudi baza gradnikov, ki so mu na razpolago za njegovo delo, je veliko obsežnejša in formalno nedefinirana.

Po funkciji bi morda prve zametke oblikovanja vizualnih sporočil lahko videli že v iluminiranem rokopisju, kar pomeni, da gre na tem področju za več kot tisočletno tradicijo. Vendar je ta začetna stopnja bližja tistemu, kar je danes knjižna ilustracija, saj se oblikovanje vidnih sporočil že dolgo opira na osnovnejše likovne elemente in ne dekoracijo oziroma figuralno upodobitev. Tukajšnja razstava je ravno prezentacija teh elementov - gradnikov. Izpostavlja kaligrafični segment, koloristični izbor, linijsko konstrukcijo, formalno strukturo, idejni koncept, skratka avtorski profil, s katerim je Darja Vuga izpolnjevala svoja dela, vezana na oglaševalsko gradivo Gledališča Koper, reviji *Gledga*, *Svetilnik* itd.

FOTO: DAV

Vizualna sporočila Gledališča Koper že vrsto let zaznamuje oblikovanje Darje Vuga.

Lahko bi rekli, da je grafični design umetelnost, ki v vidnem kodu skozi estetiziran nagovor vodi v neko izjavo. Inventivnost v smeri rešitve problema in skladna uporaba likovnih elementov zagotavlja dober rezultat. Vsekakor pa je grafično oblikovanje posredno zastavljena sporočilnost, ki vzporedno indikativno dopolnjuje vsebino.

Morda bi kot izhodišče tega poslanstva vzeli tri postulate: lepoto, objektivnost realnega in etiko. *Pulchra sunt quae vita placit*, lepo, estetsko je tu nekakšna podlaga, podstat, okolje, ki privlači in prepriča. Objektivnost forme je realnost lepote, ki jo opredeljuje geometrijska, matematična resnica kot, na primer, Platonova telesa (prava telesa), frekvenčni spekter svetlobe, Fibonacijeva števila ali Mobiusov trak, skratka, določena možnost razvoja forme v meji realnega. V okviru možnega pa izstopajo določene forme, ki so stvar časa in prostora oziroma splošne zavesti okolja. To je strokovna kategorija.

Kot sklepni in povezovalni člen pa se tu izpostavlja etika. Načelo, ki ga razumemo v smislu Kantovega kategoričnega imperativa, in naj bo to morala, empatija in etika narave. Kompleksno združenje slednjega botruje k določenemu načinu izraza, ki v temelju zastavlja kakovostno delo oblikovalca vizualnih sporočil.

Vsekakor se vse rečeno nanaša na delo ustvarjalke, ki se zaveda vizualnih znamenj in usmerjenosti simbolov. Potrošnja, sociala, kultura, humanizem so vsebine, s katerimi se je večkrat ukvarjala. In izziv vseskozi zelo resno reševala. Darja Vuga je oblikovalka poudarjenega sloga. Njeno delo je v izrazu vedro, odprto, upali bi reči, včasih kar mladostno navihano, vedno pa premišljeno zastavljeno in dosledno v konceptu vsebine. Njena avtorska prepoznavnost temelji na omenjenih postulatih, in ravno zaradi tega je pri svojem delu uspešna v polju kulturno-izobraževalne oziroma humanistične dejavnosti. Prepoznavnost pa je le dobra pot do prepričljivosti. Oblikovnost, ki ustvari optični proizvod, iluzijo vidnega v kontekstu rečenega, je v lastnem poslanstvu dovršeno izpolnjena." •

NA KRATKO

Jaka Ivanc: "Nerad se valjam pod mizo."

Jaka Ivanc je že desetletje in pol hišni režiser (in po potrebi tudi scenograf) Gledališča Koper, zaslužen predvsem za uspeh glasbenih in otroških predstav, posledično pa tudi za največ nagrad koprskemu gledališču.

• **Katero knjigo imate na nočni omarici?**
"*Drobnarije* Mete Hočevar."

• **Zadnji film, ki vas je navdušil?**
"Serija *Gospod Profesor*."

• **Katero od koprskih znamenitosti bi najprej predstavili tujcu?**
"Gledališče Koper."

• **S katero od znanih (zgodovinskih) osebnosti bi preživeli večer?**
"Jacques Cousteau, Samuel Beckett."

• **Tragedija, komedija ali drama?**
"Vse tri, če so le duhovite."

• **Uprizoritev Gledališča Koper, ki se vam je najbolj vtisnila v spomin?**
"*Znamke, nakar še Emilija*."

• **Česa se najbolj bojite, preden se dvigne zavesa?**
"Da se nikoli ne bo začelo."

• **S katerimi tremi vrlinami se lahko pohvalite pri delu?**
"Da se zelo nerad valjam pod mizo."

• **Vsaj ena slabost, ki si jo upate priznati ...**
"Lenoba."

• **Pri delu vas navdihuje ...**
"Trenutek."

• **Na kaj ste v Gledališču Koper ponosni?**
"Na celoten kolektiv, brez izjem, in vse zunanje sodelavce. Predvsem pa na našega mojstra Franca, brez katerega ne bi bilo nobene scene na našem odru. Ta teden odhaja v težko zasluženi pokoj."

• **Kaj vas v tem trenutku zaposluje v gledališču?**
"Premiera predstave *Ptičja farma*."

• **Če bi lahko "definicijo" umetnosti zapisali v enem stavku, bi se ta glasil ...**
"Če bi bil zmožen česa takega, bi zelo jasno zarisal ločnico med obrtjo in umetnostjo. Ne čutim se sposobnega za take definicije."

• **Če bi si morali najti drugo delo, s čim bi se preživljali?**
"Z morjem." •

FOTO: LUCA QUAIA

Jaka Ivanc

Pogovor z Natašo Barbaro Gračner o koprodukcijski uprizoritvi Razparač

Zadane me, kar je skrito

Igra o nasilju in strahu Razparač Philipa Ridleyja v režiji Nataše Barbare Gračner je novogoriško premiero doživela v začetku meseca maja, koprsko pa bo jeseni. 17. junija bo na malem odru SNG Nova Gorica doživela še zadnjo ponovitev v tej sezoni.

Miha Trefalt

Dramska igralka in prvakinja SNG Drama Ljubljana je po študiju dramske igre na AGRFT v Ljubljani, ki ga je zaključila leta 1991, postala najprej članica Slovenskega mladinskega gledališča, po letu 1998 pa je svojo umetniško pot nadaljevala na odru ljubljanske Drame. **Nataša Barbara Gračner** je vrhunska igralka z izredno prezenco in izrazno močjo, ki je ustvarila mnoge naslovne in nosilne vloge, predvsem dramskega repertoarja. Odlikuje jo visoka artikulacija izraznih sredstev, poglobljena natančnost izvedbe z lucidno samorefleksivno noto, tenkočuten posluh za odrski govor in mogočno preigravanje emotivnih stanj. Odigrala je več kot dvesto gledaliških, filmskih, televizijskih in radijskih vlog, ki so brez izjeme poglobljene karakterne študije dramskih likov različnih provenienc. Za gledališke in filmske vloge je doma in v tujini prejela veliko najvišjih priznanj, med njimi nagrado Prešernovega sklada, Župančičevo nagrado, osem Borštnikovih nagrad, več filmskih in številne mednarodne. Je predstojnica katedre za dramsko igro in redna profesorica za dramsko igro in umetniško besedo na AGRFT. Poleg igralskega dela se posveča tudi gledališki režiji.

PORTRET ČLANICE IGRALSKEGA ANSAMBLA SNG DRAMA LJUBLJANA. FOTOGRAF: PETER UHAN

“Kaotičnost sveta in grozljiva stvarnost nas odmikata od lastne biti, zato smo si sami največja skrivnost. Če se 'prešpricamo' in prelagamo svojo zagrenjenost na druge, nas slej ko prej ujame vrtinec groze, ki nam šepeta zgolj naše ime. Vse je ujeto v nas samih.”

Nataša Barbara Gračner
igralka in režiserka

• **Ridleyjev *Disney Razparač* je vaša sedma režija. Se motim, če rečem, da je *Razparač* nekakšno logično nadaljevanje poti, ki ste jo zastavili z režijo *Pogrešane* Nikole Beckwith v Mestnem gledališču ljubljanskem in *Vseh sijajnih stvari* Duncana Macmillana v Mali Drami? Prva namreč spregovori tudi o tem, da smo ujetniki lastnih družin, druga pa o srečevanju z lastno tesnobo in demoni.**

“Zanimivo. Nisem razmišljala o tem, pa imate najbrž prav. V letošnji mednarodni poslanici ob svetovnem dnevu gledališča sem prebrala stavek, ki podčrta moj pogled na gledališko ustvarjanje. Peter Sellars pravi, da je 'gledališče umetniška oblika človeške izkušnje'. In kakor koli obračam, v katero koli časovno ali prostorsko sfero se prestavim, vedno bom človek, premogočen navznoter in ujet v razpadajočo telesno lupino. Ta nesvoboda pa rojeva pomnogoterjenega človeka, ki se zateka v izmišljijske pokrajine in fantazmagorije, polne tesnob in užitka. In ko me gledališče zadane, me razoroži prav s to tesnobno lepoto. Mislim, da je Pessoa rekel: 'Poznati samega sebe, pomeni motiti se.' In čim starejša sem, tem bolj ga razumem. Razlitje čezmerne notranjosti vsebuje zapise lastnih čiščenj in, ja, v gledališču me vznemirja prav to. Umik iz monotonije in banalnosti vsakdanjika, v krvavo meso pomnogoterjenega človeka, v katerem je skrito večno hotenje po iskanju smisla.”

• **Je takrat, ko se odločate za režijo tega ali onega teksta, pomembnejši igralski ali režiserski “pogled”? Kateri je bil odločilen za *Razparača*?**

“Tekst najprej preberem kot igralka. Če ga bom igrala, se bolj osredotočim na svojo vlogo, če naj bi ga režirala, preigram kar vse. Tako dobim globlji vsebinski vpogled, pa še bolj domača sem si oziroma brezbarvna in se lažje umeščam v slike, ki se mi porajajo ob branju. Sem pa prepričana, da teksta, ki ne ponuja dobrega interpretativnega materiala za igralce, ne bi znala uprizoriti. Zame igralec bistveno določa režijo in režiserja. S Katjo Pegan sva se pogovarjali o dobrem tekstu za dva ali tri igralce, in ko mi je dramaturginja ljubljanske Drame Mojca Kranjc ponudila *Disneyja Razparača*, so mi misli podivjale in ni bilo poti nazaj.”

• **Kriterijev, ki režiserje in režiserke razvrščajo v razrede in v različne tipe glede na njihov način dela in njihov človeški vložek v uprizoritev, je veliko. Ne želim, da se opredelite, zanima pa me, kako igralca režira igralec-režiser, kako režiser-režiser? V čem je razlika?**

“Igralec je vedno tudi svoj režiser in režiser svoj igralec. Posploševanja mi niso ljuba, vsak ima svoj pristop. Spomnim se Dušana Jovanovića, ki je kot blazen pridirjal na oder in odigral vse, kar se je odigrati dalo. Vse naše vloge, fikus in še klavir. Včasih smo se nalašč pretvarjali, da ga ne razumemo, samo zato, da je še enkrat ponovil neponovljivo. Ker sem močneje vpeta v igro, tudi sama morda včasih lažje pokažem, o čem razmišljam, nikakor pa ne želim, da se ponovi pojavno obliko moje izvedbe. Nasprotno. To naredim samo zato, da igralec lahko močneje začuti atmosferski fragment, ki pritiče stanju, v katerem se nahaja. Najbrž sem s tem preveč eruptivna, vendar res nisem sposobna le mirno sedeti v dvorani ter od daleč beležiti napotke in opombe.”

• **Bi zase lahko rekli, da ste režiserka praktik?**

“Zase težko rečem, da sem režiserka. Sem zgolj igralka, ki tudi režira. In imate prav, zaradi tega hitreje prestopim iz analitičnega v doživljajski model. Čutim, da mora biti eksistencialna pretresenost nad dogodkom, ki je temelj vznika vsakršne prikazane situacije, globoka in prepričljiva, zato me tako goreče katapultira na oder. Samo tako se lahko približamo tistemu onkraj in spletemo mrežo medsebojne soodvisnosti, ki nas lahko spravi do presežnega, četudi se zamišljeno ne uresniči. Kajti ponavadi se ne, ker je vsako potovanje le poskus. In to je najlepše pri našem poklicu. Da življenje v fiktivni formi pogojuje možnost realnega življenja in ne nasprotno.”

• **V vaši uprizoritvi *Razparača* igrata tudi študenta dramske igre na ljubljanski akademiji, Blaž Popovski in Jure Rajšp. Čeprav niste njuna mentorica za dramsko igro, ste v procesu študija do njiju vendarle pristopili kot pedagog?**

“Blaž je bil moj študent, zdaj bo v kratkem magistriral, Jure pa je študent četrtega letnika dramske igre pod mentorstvom Braneta Šturbeja in Janusza Kice. V predstavi igra še odlična Arna Hadžialjević, ki pa kot renomirana igralka lahko hitreje ponuja različne pristope, saj so igralske levitve že del njenega življenja. Vsi trije so izjemno pretočni in ko jih opazujem, se počutim hvaležno. In če je zame igralec bistvo gledališča, potem je odločitev za dobro igralsko zasedbo odločilnega pomena za moj notranji mir, iz katerega lahko kasneje vznikne ustvarjalni nemir. Je pa pedagogika celično povezana z režijskim principom dela, zato mislim, da z Blažem in Juretom ne delam nič drugače kot s kom drugim.”

• **Z dramaturgom Rokom Andresom ste besedilo zgostili, ga na nekaterih mestih radikalno črtali, na drugih nekoliko priredili. Tudi zaradi načina igre igralcev?**

“Ne, ob branju se nisem ukvarjala z načinom igre. Z dramaturgom Rokom in asistentom režije Dimitrijem smo ničkolikokrat brali integralni tekst, in ker je Ridleyjeva drama tako gostobesedno razvejana ter polna metaforike, smo se odločili za močnejši poseg, ki radikalizira ujetost in osamo. Zdelo se nam je namreč, da živimo v času različnih dojemanj in strukturiranj spolne identitete, zato toga stigmatizacija homoseksualnih nagnjenj ni več tako šokantna, kot je bila v času nastanka te drame. Seveda je vpliv Rimokatoliške cerkve še zmeraj velik, toda nevrotični konflikti našega sebstva, vsebinska vozlišča, kastracijski kompleksi, obrambni mehanizmi ega, brskanja po nezavednem delu spomina, vsa preteklost, sedanjost in prihodnost so dobro definirani v citatu Elizabeth Jennings, ki ga je Ridley izbral za nekakšen moto drame: 'Strahovi so osebnejši, kot je kazalo - dovolj smo si sami, čas naredi ostalo,' ki bi lahko bil tudi podnaslov našega *Razparača*.”

• **Omenili ste strah. Dvojčka Presley in Haley ga premagujeta z življenjem za trdno zapahnjenimi vrati, z zdravili, z begom v izmišljene svetove. O kakšnem strahu, strahu pred kom pravzaprav govori Ridley?**

“Zame je strah vedno iracionalen, to je tudi njegova rušilna moč. Izguba samokontrole z vonjem po smrti nas obsede in uvije vase. Ne govorim o preplašenosti ali hipnem, površinskem strahu. Pri *Razparaču* gre za strah pred kataklizmo, pred nekontrolirano katastrofo, ki se kot tumor razrašča in nas destabilizira. Strah te razpara in dolgo lahko traja, da se ponovno zašiješ. Če nimaš zanke, ki paranje zaustavi, potem se lahko razparaš v nič. In Presley je nima. Pred nami se bojuje z grozo v podobi narcisoidnega prikritega geja Disneyja in zanemarjene sestrice Haley, v njem pa tiči še mnogo drugih jazov, ki si ga prilaščajo v neprespanih morastih nočeh. Edina rešitev tiči v steklenički zdravila, ki ima vonj po ustnicah njegovih staršev. Ko je kot otrok dobil poljub za lahko noč, ga je ta vonj zazibal v spanje. Staršev več nima, kaj se je zgodilo z njima, pa je neizrečeno. In če govorimo o primežu, ki duši njegov notranji mir, sta starša prav gotovo vrh njegove bolečine.”

• **Stvarni svet dvojčkov v izvirniku predstavlja “borno osvetljena soba v londonskem East Endu”, v kateri, v strahu pred zunanjim svetom, živita Presley in Haley. Vaša uprizoritev dogajanje umešča v precej bolj anonimen prostor, nekakšen tunel, kanalizacijo, morda maternico ... Kaj nam ta sporoča?**

“Že moje prvo branje je dogajanje prestavilo iz konkretnega v abstraktno. Ko sem poskušala ugotoviti zakaj, mi je blodilo po glavi milijon opravičil, dokler nisem ugotovila, da jih ne potrebujem. Prvinska idejna zasnova

FOTO: JAKA VARMUŽ

V Razparaču igrajo Arna Hadžialjević, Blaž Popovski in Jure Rajšp.

je bila tako močna, da smo ji začeli slediti. Zazdelo se mi je, da se vse dogaja samo Presleyju in sta druga dva lika le utelešenje njegovih travm. Kaotičnost sveta in grozljiva stvarnost nas odmikata od lastne biti, zato smo si sami največja skrivnost. Če se 'prešpricamo' in prelagamo svojo zagrenjenost na druge, nas slej ko prej ujame vrtinec groze, ki nam šepeta zgolj naše ime. Vse je ujeto v nas samih. Ko odpremo svojo septično jamo, ponavadi intuitivno začutimo, da je preneznansko, ker spoznamo, da moramo poseči po radikalnih prijemih. Da moramo na nek način ubiti svojo mamo in očeta, da lahko svobodno zaživimo. In ker se nam je prostor svobode trenutno zožil tako konkretno, da je dom postal zapor in zunanjost vojna, potem smisel našega obstoja izginja. Zunaj je grdo in znotraj postaja še grše, zato ni čudno, da je potreba po strokovni pomoči glede duševnega zdravja povečana. V *Razparaču* pa spremljamo izoliranega človeka, ki te možnosti nima oziroma je ne zmore poiskati. Premočno ga držijo v oblasti demoni preteklosti in njegov krik ostaja ujet v režah pljučnih kril, zato v embrio položaju ne želi odrasti in prevzeti odgovornosti za življenje. Preneżen je za korak odrešitve. Kar pa seveda ne pomeni, da v njem ne divjajo viharji njegove pomnogoterjenosti. Ko se nekje umirimo, se drugje zbudimo, kajne? Zato se nam je zdelo, da bi konkreten prostor stanovanja prebanalno podčrtal tukaj in zdaj. Prostor ujetosti smo mi sami in veseli me, da vam scenografija pušča izbiro, zato upam, da bo teh prostorov toliko, kot bo gledalcev. To je bil naš namen."

• **Kje ste v igri našli "prostor" za koreografijo oziroma odrski gib? V izkrivljeni realnosti, nenaravnosti Ridleyjevega *Razparača*?**

"V ekipi še nisem imela koreografinje, tukaj pa sem začutila, da jo potrebujem. Ja, najbrž tudi zaradi konceptualnega odmika iz prostora realnosti. Jana Menger igralcem ozavešča telesno govorico, ki v tako majhnem prostoru močneje nosi povedni minimalizem. Raziskujemo, namečemo in potem tudi odvržemo, ker velikokrat ugotovimo, da prevlada preprostost."

• **Se spomnite prve slovenske uprizoritve *Disneyja Razparača* v Mali Drami v sezoni 1995/1996, v kateri je takrat nastopila generacija mladih igralcev: Jernej Šugman, Petra Govc, Bojan Emeršič in Gorazd Logar?**

"Žal je nisem videla v živo. Pogledala sem posnetek, kar pa niti približno ni relevantno, da bi si lahko ustvarila mnenje."

• **Premierno predstavo si je takrat ogledal tudi avtor Philip Ridley, ki je v intervjuju za gledališki list med drugim povedal, da gre za igro, ki jo je "težko pravilno zgrabiti". Kaj je hotel s tem reči?**

"Res je, da bolečina hrani umetnost, ampak toliko brutalno parajočih tem je težko zaobjeti zgolj v enem večeru. Mogoče pa je s tem mislil to, kar Alja Tkačev v svoji pesmi tako lepo ubesedi: 'Preneznansko je.'"

• **V kolikšni meri sta nasilje in strah, ki ju od začetka ruskega napada na Ukrajino vsakodnevno spremljamo v medijih, vplivala na koncept uprizoritve?**

"Na uprizoritveni ravni sem odstranila vse scenske pripomočke in rekvizite, ki so se mi sprva zdeli potrebni za delo. Nobenih igračk, nočnih svetilk, spečih lutk in čokolad ne bo. Samo človek, ujet v črno brezizhodnost. Ta odločitev je nastopila prav po neprespani noči, ko so me slike trupel in bežečih nedolžnih civilistov popolnoma pretresle in se mi je vse, razen golega preživetja, zazdelo navlaka. Edino, kar nisem odvrgla, je steklenička z zdravilom. Ohranila sem le opiat z vonjem po starših."

• **V enem od zadnjih televizijskih intervjujev ste omenili, da vam angažirano gledališče ni blizu, pa vendar: se vam ne zdi, da *Razparač* prav v kontekstu dogodkov v Ukrajini dobi tudi angažirano noto?**

"Ja, politika kot tema v polju imaginarnega me ne izziva in mi ne nahrani refleksije. Protestne geste ne premaknejo mojega moralnega čuta ali manifestnega razreza osebne izkaznice, iz katerega bi vzniknila spremenjena in revolucionarno nastrojena. Prej nasprotno. V gledališče pridem kot v prostor, ki je namenjen drugačni senzibilnosti. In vedno me zadane tisto, kar je skrito. Kar nosi vso težo družbeno politične stvarnosti, le da je ne zagledam na takšen način, kot jo lahko preko drugih medijev, ki opozarjajo na stanje, v katerem se kot predstavnik družbe trenutno nahajam. Politizacija občinstva me prej moti, pa četudi sem ideološko na strani uprizoritvene ideje. Počutim se preočitno posiljena. Svet, v katerem živim, je vedno vpet v moje delo in ga v njem tudi zrcalim in, ja, lahko se strinjam, da ne obstaja neideološki prostor, ampak morda naivno hrepenim po ukvarjanju z nečim, kar lahko zaznamo tudi onkraj stvarnega. Koliko bo naš *Razparač* odseval dogodke, ki smo jim priča v Ukrajini, pa bo odvisno od gledalca samega. Materiala za takšno navezo je v Ridleyjevi drami žal veliko."

• **Mnogi pomnijo vašo misel, da je "premiera za igralca rojstvo, za režiserja smrt". Vam bo tokrat že uspelo uprizoritev prepustiti drugim, njenemu lastnemu življenju, brez žalosti ob slovesu?**

"Edvard Munch je za svoj znameniti *Krik* rekel, da gre za sliko občutja nasilne odtegnitve. S prijatelji se je sprehajal po Oslu, ko je začel rdeč sončni zahod padati čez moder fjord. Začutil je melanholijo v svoji duši, ustavil se je, prijatelji pa so nadaljevali. Počutil se je odrezan od občutka pripadnosti. Nekaj podobnega se pretaka po mojih žilah, ko opazujem igralce ob premierskem poklonu in ne vem, če bom lahko temu kdaj koli ubežala." •

ŠTORIJE IZ GLEDALIŠČA

Godzilla Tribute Band je drugačna predstava

• **NUŠA KOMPLET PEPERKO**
dramaturginja

Godzilla Tribute Band je ... drugačna predstava. Delali smo jo med Mariborom in Novo Gorico, na vaje pa smo prihajali tudi iz Ljubljane in Celja, Švice in Slovaške, zato se je govorilo v več jezikih. Slovenski in angleški sta uradna jezika vaj, v predstavi pa lahko prepoznate še katerega drugega. Delali smo jo dve debeli leti in je na lastni koži doživela covid, ga prebolela, se ne cepila ali pa se, ter se nenehno spopadala s karantenami in omejitvami druženja. Izven omejitev časa, prostora in jezika pa je to predstava, ki je nastajala tudi izven vseh ustaljenih in hierarhično razporejenih gledaliških vlog.

Recimo ... Zoran, sicer režiser, je ob večerih v Novi Gorici pisal trialog (njegova ljuba skovanka) za prizor, ki ga je sprva pisal za tri, potem pa vseeno le za dva igralca. Midva z Marekom, sicer dramaturga, sva Zoranov trialog premlevala skupaj z zajtrkom. Na vaji sva ga potem z Zoranom zaigrala (in bila strašansko navdušena sama nad seboj), a sta ga Maja in Miha, sicer igralca, čisto oklestila in na koncu pravzaprav zavrnila. Nasploh smo se na vajah velikokrat izmenjevali med odrom in prvo vrsto z besedami no, povej ali no, pokaži, in na koncu je v predstavi, ki je skoraj punk koncert, Zoran kot glasbenik ves čas na odru in celo zakoliči zadnji prizor. Jaz pa sem zakvačkala gromozansko, malo preveliko in zares težko sivo kapo z rumenimi in roza črtami.

To je predstava, ki na več nivojih rešuje svet. In bogsigavedi kam vse bi z njo potovali, če bi jo delali še naslednji dve leti. •

Nuša Kompelt Peperko je dramaturginja koprodukcijske uprizoritve Godzilla Tribute Band, ki je mariborsko premiero na Intimnem odru (koproducent Moment) doživela 15. aprila, novogoriška premiera pa bo 2. junija na malem odru SNG Nova Gorica.

Podelili so primorske gledališke nagrade tantadruj

Čestitke za vse čarovnije!

V nedeljo so v Gledališču Koper, ki je letos gostilo podelitev primorskih gledaliških nagrad, slavili ustvarjalci predstave 52 hertzov iz SNG Nova Gorica, med njimi še posebej igralec Matija Rupel, ovenčan s tantadrujem za igralsko stvaritev. Za poseben gledališki dosežek pa je žirija nagradila kostumografa Andreja Vrhovnika, ki je zaznamoval koprodukcijo SSG Trst in Gledališča Koper Ptičja farma.

Maja Pertič Gombač

FOTO: TOMAŽ PRIMOŽIČ/FPA

Del ekipe nagrajene predstave 52 hertzov in režiserka Mojca Madon, ki prejema nagrado iz rok članice žirije Ivane Zajc.

V tej sezoni si je žirija, ki so jo sestavljali **Ivana Zajc**, **Ana Perne** in **Andraž Gombač** kot predsednik, še zadnjič v tej vlogi ogledala 13 predstav in, kot je bilo slišati z odra, o njih razpravljala v petek, trinajstega. A imeli so srečo, so zapisali, "tako ustvarjalci kakor gledalci. Tudi žirijo je seveda razveselilo spoznanje, da smo si prav vse uprizoritve ogledali v dvorani."

V umetnost sešil domišljijo in duhovitost

Tantadruja za poseben dosežek je žirija podelila **Andreju Vrhovniku**, kostumografu *Ptičje farme*, koprodukcijske predstave Gledališča Koper in Slovenskega stalnega gledališča Trst. "Dober znanec vseh treh primorskih gledališč je pred devetimi leti prvo samostojno kostumografijo ustvaril v tržaškem teatru, v iztekajoči se sezoni pa sodeloval kar z vsemi tremi. Koprsko-tržaško *Ptičjo farmo* Jere Ivanc v režiji Jake Ivanca je oblekel v pisano in razkošno perje; hitro prepoznavni so smrdokavra, sinica, grlica, plamenec, petelin, labod. Iz ležernega barskega vzdušja tako igralce kakor gledalce skozi sanje v davni antični svet ponesejo starogrške halje, ščiti, čelade ... Za pravljičnost poskrbijo vilinske obleke. Učinkovito ukrojeni kostumi spretno sledijo hitremu in burnemu dogajanju, vešče določajo like in predstavi vtisnejo nepozabno podobo. Ko na prizorišče stopijo še bogovi, humor na višje obrate poženejo veliki umetni falusi, kakršne so moški nosili že v stari atiški komediji. Tokrat so priveski tako gigantski, da odpadeta tako opolzkost kakor morebitna zavist - ostane samo še osvobajajoč smeh. Kostumografu, ki zna v umetnost sešiti domišljijo in duhovitost, za posrečen detajl ni pretežko splezati niti do stropa Sikstinske kapele."

Andrej Vrhovnik: kostumografija kot prispevek k razumevanju celote

"Vesel sem, da sem dobil nagrado za oblikovanje kostumov. Malokrat se pojavi možnost, da kostumograf dobi nagrado, zato sem vedno mislil, da se mi kaj tako redkega sploh ne more zgodit. Temu primerno sem bil presenečen. V čast si štejem tudi, da sem nagrado prejel ob režiserju Dušanu Mlakarju in da je bilo nagrajeno tudi naše skupno delo pri predstavi 52 hertzov. Veliko faktorjev in ljudi je potrebno za dobro gledališko stvaritev, velikokrat se elementi ne poklopijo, tokrat pa so se. Vedno si želim, da bi moj prispevek k predstavi na prvem mestu služil gledalcem, zato se pri ustvarjanju vprašam, kako lahko prispevam k razumevanju celote, zgodbe in ideje," nam je sporočil kostumograf **Andrej Vrhovnik**.

Vrhunski v "najbolj žalostni službi na svetu"

Tantadruja za igralsko stvaritev je prejel **Matija Rupel**, član igralskega ansambla Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, za vloge v treh predstavah: za klovna v *52 hertzih*, naslovno vlogo v *Čričku in temačnem občutku* ter za upodobitvi Pina Mlakarja in Borisa Kidriča v predstavi *In stoletje bo zardelo. Primer Kocbek*. "Črička, ki v režiji Ivane Djilas nekega jutra v glavi, polni zataknjenih misli in dvakrat težji kot običajno, začuti zoprn, moteče velik občutek, Matija Rupel portretira prikupno, duhovito, ravno prav prismuknjeno in obenem ganljivo. Nesrečnikove notranje boje nakaže tako s skrušenim glasom kakor z natančno odmerjeno telesno mimiko. V koprodukciji z novomeškim Anton Podbevšek Teatrom je Rupel pod režijsko taktirko Matjaža Bergerja natančno oblikoval ključna sopotnika Edvarda Kocbeka: najprej baletnika Pina Mlakarja z gibkostjo mladostnega optimizma, radovednosti in radoživosti, zatem pa še teže ulovljivega Borisa Kidriča, ki ga igralec od mladostne zagnanosti pravovernega partizana izostri do hladne pragmatičnosti in odrezave brezkompromisnosti strumnega politika. V režiji Mojce Madon je Rupel sezono kronal kot žalostni klovn in obenem priljuden povezovalec predstave *52 hertzov*. Nekoliko zmeden in omahljiv igralec z dna hierarhične lestvice na valovih duhovitega samopomilovanja odpira okenca v 'najbolj žalostno službo na svetu' in občinstvu približuje gledališko mašinerijo. Govori in prepeva. Njegovo obvladovanje glasu in telesa, intelekta in strasti pa nov vrh doseže v avtorskem monologu o neki divji noči - po zaslugi mojstrskega igralca bi skoraj prisegli, da smo bili tam tudi mi, njegovi gledalci."

Matija Rupel: Taka utrujenost je izjemno sladka

Igralca **Matijo Rupla** smo vprašali, kako ob nagradi doživlja obdobje, v katerem igra v kar sedmih predstavah, ob tem pa še snema za televizijo. "Enostavno presrečen sem, da lahko končno igramo brez omejitev pa da lahko drug drugega gledamo brez polzakritih obrazov. Po nelagodju koronskega časa je sicer na trenutke težko ujeti tempo, ki ga zahtevata odigravanje vseh živih predstav in snemanje serije, a utrujenost, ki jo ta tempo prinaša, je izjemno sladka. Za tantadruja pa nimam besed, ki bi lahko opisale hvaležnost in veselje, ki ju čutim, predvsem zaradi raznolikosti vlog, ki so si nagrado zaslužile: Pino Mlakar in Boris Kidrič, depresivni črček in klovn res nimajo skupnih točk, razen ene: vse so se mi najprej zelo dosledno izmikale in me s tem še dodatno privlačile (razen seveda takrat, ko sem razmišljal, da bi mogoče zamenjal poklic - vsak študij vsebuje vsaj en navidezno usodni padec), nato pa, po dolgem raziskovanju

FOTO: TOMAŽ PRIMOŽIČ/FPA

Predsednik žirije Andraž Gombač je kostumografu Andreju Vrhovniku izročil nagrado za poseben gledaliških dosežek za oblikovanju podob v Ptičji Farmi Jere Ivanc.

FOTO: PETER UHAN

Matija Rupel je prejel tantadruja za igralsko stvaritev, pravzaprav za tri stvaritve, ki jih je kronal s "klovnom" v predstavi 52 hertzov.

in preizkušanju, mi je čisto vsaka izmed njih postala izjemno ljuba, dragocena, skorajda oboževana. Moram pa nujno izpostaviti nepozabni študij za predstavo *52 hertzov*: nobena nagrada se ne bi zgodila, če mi ne bi bila tokrat namenjena sreča - sreča, da sem lahko bil član tako edinstvene ekipe čudovitih ljudi," je strnil nagrajenec.

52: hertzov je gledališka izkušnja, ki briše meje

Tantadruja za najboljšo predstavo v celoti so namenili uprizoritvi *52 hertzov* v produkciji Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, v režiji **Mojce Madon** in priredbi dramaturga **Jake Smerkolja Simonetija**. Žirija je sporočila: "Sodobno dramsko besedilo srbske dramatičarke Tijane Grumić *Najbolj osamljen kit na svetu* prelamlja z ustaljenimi konvencijami ustvarjanja dramatike, zato za uprizoritev pomeni izziv. Gledališka ekipa ga je sprejela in ustvarila svežih *52 hertzov*. Predstava izžareva mladost - pa ne le zaradi avtorice, ki jo spoznamo v prevodu Dijane Matković, režiserke Mojce Madon, avtorja priredbe in dramaturga Jake Smerkolja Simonetija in lektorice Anje Pišot, ustvarjalcev najmlajše gledališke generacije. Delo odlikujejo izvrsten humor, igrivost, a hkrati izjemna globina, saj se ukvarja z zahtevnimi temami smrti, samote in razpada neke skupnosti. V pripovedi o družini se pred gledalcem zvrsti preplet zgodb, odmaknjene poetičnosti, iskrivih spominov, detajlov in drobnih dogodkov ter čistih emocij. Gledališka izkušnja se pravzaprav začne že kar v preddverju gledališča in se nadaljuje na balkonu s pogledom na novogoriški travnik in ulice. Priredba besedilo že kar takoj učinkovito umesti v prostor primorskega gledališča in se poveže z njegovo zgodovino. Nakar občinstvo predstavi sledi v malo dvorano in sedišča dobi najprej na odru, zatem še v avditoriju. Igralci Matija Rupel, Ivana Percan Kodarin, Žiga Udir, Marjuta Slamič, Peter Harl, in Ana Facchini prepričljivo sestavljajo zahtevno fragmentirano, tako duhovito kakor presunljivo pripoved. Z notranjimi dialogi odlično karakterizirajo posamezne like. Interpretacije igralcev izvirno pospremijo tudi scenografija in kostumografija ter glasba. Izjemna režija v ta okvir odlično vključi glas kita: sredi morja s svojim tonom 52 hertzov, ki ga drugi kiti ne razumejo, živi v neznosni samoti. Poleg tega predstava zabriše meje med odrom in gledalci. Čeprav gledališče v predstavi razgalja svoje procese, nikakor ne izgublja lastne moči. Predstava, ki nas popelje od samotnih morskih globin do brezmejnega vesolja, gledalca nasmeje, razigra, navdihne, gane. Novogoriški teater je po pandemični suši ponovno pokazal ves sijaj gledališča kot čarovnije, ki nas v neulovljivem trenutku vsakič znova poveže, plemeniti in radodarno obdaruje."

Mojca Madon: Temelj je močni in izpopolnjujoče ekipno delo

"Nagrada je še posebej lepa, saj je v njeni obrazložitvi zaznana zame osebno tudi glavna vrlina uprizoritve *52 hertzov*. Uprizoritev, s katero korakamo po teritoriju sodobnega nekonvencionalnega gledališča, je nastala na temelju močnega in izpolnjujočega ekipnega dela. V gledališču smo bili, navkljub svoji mladosti, neizkušenosti in mestoma siloviti ambiciji, zelo toplo sprejeti. Tako igralci kakor zaodrska ekipa so stopili skupaj in omogočili uprizoritev, na katero sem (in verjamem, da še dolgo bom) izjemno ponosna. Ljubezen, izrasla iz kreativnega procesa, se po mojem mnenju kaže tudi v predstavi in se, kot je moč razbrati iz odzivov občinstva, z odra preteka tudi med gledalce." •

Pismo Dušanu Mlakarju, režiserju, profesorju in letošnjemu nagrajencu za življenjsko delo

Majhna dvorana, velike predstave, magični čas

"Dušan Mlakar je kot gledališki umetnik od nekdaj rad bil kritični glasnik njemu ljubega meščanskega sveta, temeljna deviza tega glasništva pa je - lepotnost; tudi ironična. Z drugo besedo: Mlakar je med sodobnimi slovenskimi režiserji zagotovo eden izmed najkompletnejših odrskih estetov," sta zapisala teatrologa Dušan Moravec in Vasja Predan. Misel je uporabila tudi žirija tantadruja za življenjsko delo, da bi strnila veličino gledališkega ustvarjalca. Dušan Mlakar sodi med najvidnejše slovenske gledališke ustvarjalce, čigar predstave že vse od konca šestdesetih let 20. stoletja občinstvo nagrajuje z aplavzi. A kdo bi ga lahko bolje predstavil, kakor tisti, ki je z njim soustvarjal? Zato na objavljamo pismo Iva Barišiča, lanskega prejemnika tantadruja za življenjsko delo.

Dragi Dušan,

bil je čas mojega odraščanja v teatru, ko sva se prvič srečala. Bil je čas *Novega najemnika*, čas mojega poplesavanja s predmeti. Na premieri je moja koreografija z najrazličnejšimi kosi pohištva uspela, z Janezom sva z njimi zapolnila ves oder. Seveda smo se pri delu zabavali, tudi skupaj posedeli, kaj popil - teatrsko ... Bila je dobra predstava in vsi so govorili, da je v Novo Gorico prišel prvi veliki režiser. Sezona 1973/1974. Tedanji direktor Babič je s tabo pogumno stopil v slovenski teatrski prostor. Spomnim se Villboseeja v veliki predstavi *Skušnja ali kaznovana ljubezen*. Navezal si se na nas. In nas zastrupil še z *Arzenikom in starimi čipkami*. Bila je sijajna predstava.

Potem je minilo nekaj sezon, ko si nas vedno prijazno obiskal na premierah.

Sezona 1978/1979 je iskala resnico v predstavi *Kaj je resnica?*, *Striček Vanja* pa je sanjavo gledal gugalnico.

Nora, *Čigavo je moje življenje?*, *Levstikova smrt*, *Jožef in Marija - Lov na podgane*, *Po vseh višavah je mir*, *Dolgega dne potovanje v noč*, *Plebanus Joannes*.

"Sezona 1984/1985. *Rdeči nosovi*, velik teater. Z Binetom se nisva mogla nehati smejat, a bil si kar potrpežljiv. Naredil si imenitno predstavo, zmagovalno na Borštnikovem srečanju."

Ivo Barišič
igralec

FOTO: TOMAŽ PRIMOŽIČ/FPA

Dušan Mlakar, režiser in profesor dramske igre in režije, ki je vplival na številne generacije gledaliških ustvarjalcev, je prejel tantadruja za življenjsko delo.

FOTO: ATELJE PAVŠIČ ZAVADLAV

Predstava Rdeči nosovi, ki jo je režiral Dušan Mlakar in jo z novogoriškim ansamblom soustvarjal v dvorani v Solkanu, je leta 1985 prejela Borštnikovo nagrado.

Vmes je prišel tvoj veliki prijatelj režiser Dino. Hvala, da si ga povabil k nam. *Dva gospoda iz Verone*, šarmantna igra. Lepo smo se ujeli, bilo je simpatično. In še se je vrnil. Potem pa že Zagreb, odprt grob. Rade recitira, ti, Pelhan, in jaz, nemo zremo v slovo, Dino je odšel. Spomin je varljiva zadeva, mirno preskoči čas, kot da je bilo pred nekaj dnevi.

Sezona 1984/1985. *Rdeči nosovi*, velik teater. Z Binetom se nisva mogla nehati smejat, a bil si kar potrpežljiv. Naredil si imenitno predstavo, zmagovalno na Borštnikovem srečanju.

Cyrano de Bergerac, *Komedijant*, *Tramvaj Poželenje*, *Oče* - zadnja premiera na solkanskem odru, sezona 1993/1994.

Zaton sonca in slave, *Liliom*, ponovno *Kaj je resnica?*, *Sovražnik ljudstva*, že v novi hiši.

V vsem tem času smo se dodobra spoznali in vedno smo se radi srečali. Postala in ostala sva prijatelja in tega sem iskreno vesel. Zdaj so te nagradili za vse tisto, kar ti je uspelo zgradit v tisti čudni, majhni solkanski dvorani - bile so velike predstave. Magični čas!

Iskrene čestitke.

Ivo Barišič

Gledališče je umetnost trenutnega doživetja, ki pa ga je vredno doživeti

Dušanu Mlakarju je nagrado za življenjsko delo podelila žirija, ki so jo sestavljali **Ingrid Kašca Bucik**, **Nataša Sosič** in **Bine Matoh**. Po nizanju številnih dosežkov režiserja in profesorja na AGRFT v Ljubljani je v utemeljitvi tudi zapisala: "Našteti dosežki vzpostavljajo gledališkega režiserja Dušana Mlakarja kot vsestranskega ustvarjalca, ki je desetletja ustvarjal, usmerjal in umetniško oblikoval tudi primorski gledališki prostor. Svoje ustvarjalno delo je znal povezati v umetniško konsistentno celoto in z najboljšimi sodelavci ustvariti izjemne predstave, s katerimi je pomembno prispeval k umetniški rasti vseh treh gledališč, predvsem pa k njihovi prepoznavnosti v domačem prostoru in zamejstvu."

Na naš, obmejni prostor v treh teatrih pa je, kot smo slišali v Mlakarjevem zahvalnem govoru, vezana skoraj tretjina njegovega dela v teatru. Zahvalil se je vsem, ki so mu stali ob strani, začenši z **Jožetom Babičem**, ki ga je pripeljal v Novo Gorico in Solkan. "Ob vsem omenjenem, pa bi se predvsem rad zahvalil igralkam in igralcem ter ostalim sodelavcem s katerimi sem imel čast sodelovati. Uspelo nam je včasih ustvariti prave gledališke čudeže; če pomislim samo na predstave v dvoranici v Solkanu. Dvoranici s tisto poševno zadnjo steno. Dvoranici brez stranskih prostorov, ki se je tresla, ko so mimo vozili kamioni. Ali če pomislim na veliko dvorano v Trstu, ko smo pozimi vadili v bundah in rokavicah, ker pač ni bilo denarja za ogrevanje ... Da ne bom predolg - ko se ozrem nazaj, s ponosom gledam na naše skupno ustvarjanje.

Zavedam se, da je gledališka umetnost, umetnost trenutnega doživetja in obsojena na pozabo.

Posamezna uprizoritev v gledalcih še odzvanja nekaj časa. Nato pa rečemo lahko samo še : Bilo je ...

In danes je pred nami novo gledališče, novi igralci, novi gledališki umetniki, novi izzivi, ki zahtevajo nova gledališka iskanja in nove uprizoritve.

Vsaka doba in vsak čas ima svojo umetnost in svoje gledališče. Ne rečem, da mi to novo vedno ugaja, pa vendar, gledališče gre naprej v iskanju novega in vsaka generacija ima pač takšno gledališče kot ga zasluži, saj je gledališče ogledalo posamezniku, družbi, politiki, skratka ogledalo času, ki ga živimo. Naj živi gledališka umetnost!" je sklenil Dušan Mlakar in štafeto odgovornosti za gledališke čarovnije simbolično predal mladim rodovom.

FOTO: POLONA IPAVEC

Marjuta Slamič je v maju prejela Zlati znak Občine Ajdovščina za gledališke in filmske uspehe in doprinos h kulturnemu dogajanju v Občini Ajdovščina. Podelil ji ga je župan Občine Ajdovščina Tadej Beočanin. "Marjuta Slamič je z dušo in srcem igralka. Prepričljiva je tako na odrskih deskah kot pred filmsko kamero. Njeno poetično, občuteno, ganljivo, duhovito igranje je bilo večkrat nagrajeno. Ajdovska igralka se odlikuje po tem, da se imenitno znajde v žanrsko različnih vlogah – najsi je to komedija, drama ali tragedija, je v svoji vlogi suverena, natančna in prezentna. Vedno se vedno rada odzove povabilu domačega kraja na kulturna udejstvovanja, hkrati pa za seboj pušča dobro vidne sledi v kulturi in umetnosti v širšem slovenskem prostoru," so zapisali v utemeljitvi.

FOTO: JAKA VARMUŽ

Zadnja abonmajska predstava v tej sezoni Razparač, ki je premiero doživela 5. maja na malem odru SNG Nova Gorica, je nastala v koprodukciji z Gledališčem Koper. V njej so zaigrali Arna Hadžialjević, Blaž Popovski in Jure Rajšp. Dramsko uspešnico groze in gnusa Disney Razparač angleškega pisca Philipa Ridleyja je režirala Nataša Barbara Gračner, za dramaturgijo je poskrbel Rok Andres. Scenografijo, ki je vzbujala še bolj utesnjena občutja, je oblikoval Branko Hojnik. Kostumi, ki so poudarjali osebnosti glavnih protagonistov, so delo Nine Čehovin, za gib je bila odgovorna Jana Menger. Skladatelj Martin Vogrin je z glasbo poudarjal notranja doživljanja likov. Jaka Varmuž pa je skrbel, da smo pozornost usmerjali na grimase igralcev in s tem še jasneje doumeli njihova psihična stanja. Dobro delo celotne ekipe je publika nagradila z navdušenim aplavzom.

FOTO: TOMAŽ PRIMOŽIČ/FPA

V dneh pred občinskim praznikom je MO Koper po dveh letih premora za najmlajše prebivalce občine znova pripravila zdaj že tradicionalno prireditev Koper praznuje z otroki in k sodelovanju znova povabila tudi koprsko gledališče. Rok Kravanja, Tinkara Kovač in Siniša Bukinac so na odprtem prizorišču na osrednjem koprskem trgu odigrali Župančičeve Mehurčke v režiji Jake Ivanca, predstavo (pravzaprav dve, saj za vse otroke hkrati na Titovem trgu ni bilo dovolj prostora) pa si je ogledalo 800 mladih gledaliških navdušencev.

FOTO: STUDIO KOFOL

Z ustanovitvijo Federativne prijateljske države sester ptic v slovenski Istri je po nedavni tržaški svojo drugo, koprsko premiero dočakala slovenska dramska noviteta Jere Ivanc, glasbena komedija Ptičja farma, v režiji avtoričinega brata dvojčka Jake Ivanca. Predstava s petjem in plesom po motivih Aristofanovih Ptičev je po nekaj letih znova združila ansambla Gledališča Koper in Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta ter vnovič dokazala, da tisti, ki visoko leta, lahko nizko pade.

FOTO: NŠK

Gospod Konstantin je obiskal Oddelek za mlade bralce NŠK v Trstu in je prinesel vse svoje klobuke na ogled. Njegove zgodbe so bile zelo zanimive za redne obiskovalce pravljičnih uric in so tudi tokrat nadaljevale dolgo vrsto srečanj v sklopu primorske pobude Igralci primorskih gledališč berejo pravljice. V tem mesecu je bilo branje na sporedu kar dvakrat in obenem zadnjič v sezoni, ki bo kmalu prepustila oder poletnemu programu. Utečeno sodelovanje, ki je povezalo knjižnico (tako v Trstu kot v Gorici) s Slovenskim stalnim gledališčem, je letos prineslo tako pravljice kot predstave, ki so jih mali obiskovalci vedno sprejeli z velikim veseljem.

FOTO: SSG/ LUCA QUAIA

Predstava MarlenEdith je zgodba o lepem in doživetem sodelovanju, ki se je dotaknilo src gledalcev. Vrhunski pevki in avtorici predstave, Graziana Borciani in Stefania Seculin, sta o skupnem projektu, ki se mu je pridružil Danijel Malalan v vlogi pripovedovalca, govorili kot o "trenutku poslušanja, da se nahranimo s poezijo, z glasbo in emocijami". Uspešna predstava je po Trstu in Gorici gostovala pred navdušeno publiko novomeškega Kulturnega centra Janeza Trdine in bo zdaj nagovorila gledalce Borštnikovega srečanja v Lutkovnem gledališču Maribor.

Tantadruj je skupna mesečna čezmejna priloga treh primorskih profesionalnih gledališč. V času gledališke sezone izhaja vsako tretjo sredo v mesecu in sicer hkrati v Primorskih novicah in Primorskem dnevniku.

Izdajatelja:
Primorske novice, d.o.o. Koper, s.r.l. Capodistria
Ulica Osvobodilne fronte 12, 6000 Koper
Primorski dnevnik
Ulica Montecchi 6, Trst

Urednica in redaktorica: Maja Pertič Gombač
Soustvarjalci: Miha Trefalt (Gledališče Koper), Ana Kržišnik Blažica, Martina Mrhar in Metka Sulič (Slovensko narodno gledališče Nova Gorica) ter Rossana Paliaga (Slovensko stalno gledališče Trst)

Elektronski naslov: ***kultura@primorske.si***
Skupna tiskana naklada: 28.000 izvodov.